

nařízením ze dne 1. srpna 1923, čís. 173 sb. z. a n. (§ 6) byla pro dobu od 1. září 1923 pověřena obhospodařovací činností »Společnost pro zpeněžení lihu, společnost s r. o. v Praze« a dle §u 12 téhož nařízení týmž dnem skončena působnost meziministerského komitétu ohledně samostatné jeho činnosti, a nařízeno mu, by vedle likvidace Čsl. komise provedlo i likvidaci svou vlastní. Žalovaná strana tvrdí, že meziministerské komité jako samostatná právní osobnost předalo zásoby zbylého lihu Čsl. eráru, a odvolací soud z pouhého znění onoho vládního nařízení snaží se dovoditi, že předmětem převodu vskutku byly jen zásoby z období 1922/1923. Ale okolnost, že právní předpisy něco nařizují, není ještě také důkazem, že se tak stalo, i bude proto vzíti na přetřes a provésti zjištění o tom, která právní osobnost a jaké zásoby lihu koncem období 1922/1923 odevzdala Čsl. eráru a zda mezi nimi byly i zásoby, které patřily lihové komisi v likvidaci. Při tom bude třeba přihlížeti i k tomu, zda to bylo množství takové, by mohlo býti nazváno jméním po rozumu §u 1409 obč. zák. Jméním dle §u 1409 obč. zák. není každá jednotlivá fysická věc o sobě, nýbrž pod výrazem oním rozuměti jest buď veškeré jmění nebo kvotu jeho nebo aspoň takový souhrn majetkový, který jest určitou hospodářskou jednotkou a který jako takový tvoří podklad pro osobní úvěr, kterého dosavadní majitel jmění požíval (srovnej Krainz-Ehrenzweig »System obč. práva« II/2 str. 261, zprávu komise pro justiční věci str. 300 a věstník min. sprav. 1916 str. 122 a násl.). Jen jde-li o takovýto souhrn majetkový, lze mluvit o tom, že tu jest jmění, k němuž patří určité osobní dluhy zcizovatelovy. I bude po případě věci soudu, by dle §u 182 c. ř. s. přidržel strany, by v tomto směru objasnily skutkový stav. Po případě dle stavu věci bude se třeba obíratí tím, v jakém období jest likvidace Čsl. lihové komise, jejíž existenci jako právnické osoby, pokud jde o její likvidaci a o účely likvidační, uznává ještě vládní vyhláška ze dne 6. října 1923, čís. 184 sb. z. a n. a vyhláška ze dne 9. listopadu 1923, čís. 110, 567/9357/23/IV A/10, uveřejněná v Úředním listě čís. 294, a zda se prováděla odděleně od likvidace meziministerského komitétu jako právnické osobnosti v období 1922/1923 hospodařivší, a jaký jest vztah obou těchto útvarů v likvidaci k smlouvě a zda pro otázku pasivní legitimace má význam i § 22 této smlouvy jednající o předání místnosti. Okolnostmi těmi třeba se vzhledem k předpisu §u 1409 odstavec první věta druhá obč. zák. obíratí po případě i z toho důvodu, že dovolatelka vytýká, že, kdyby stát převzal zásoby lihu (dle dovolání jediný majetek komise) a neručil za závazky, byl by obohacen. Vyjde-li po doplnění řízení ve směrech shora naznačených na jevo, že žalobu nelze opřítí ani o právní důvod uvedený v §u 1409 obč. zák., bude žalobu zamítnouti. Jinak bude třeba obíratí se dalšími útočnými prostředky žalobcovými a obranami žalovaného, jimiž se dosud obě nižší stolice neobíraly.

#### Čís. 5417.

**Úprava majetkových poměrů manželů tím způsobem, že při rozchodu manželů převzal manžel za úplaty polovinu usedlosti manželčiny a manželka vzdala se výživného po dobu, po kterou by s manželem nežila ve**

společné domácnosti. V pouhém obnovení manželského společenství nelze spatřovati odvolání oné dohody.

Ohledně úpravy výše výživného manželce jest míti za to, že strany ji stanovily vzhledem k poměrům a to k potřebám manželky a mohoucnosti manželově v době úpravy; pokud však jde o vzdání se výživného, děje se toto pravidelně bez ohledu ku napotomní změně poměrů. Změna smlouvy o vzdání se výživy jest možna soudním výrokem jen tehdy, kdyby byly tvrzeny a prokázány okolnosti, které opodstatňují poznání, že strany souhlasně určité okolnosti jejich vůli určující a na jejich rozhodnutí působící předpokládaly a bez tohoto předpokladu by ku vzdání se nebylo došlo.

Důvodem ku placení výživného není již ta okolnost, že úplata, poskytnutá manželem manželce za polovinu usedlosti, se poklesem měny znehodnotila.

(Rozh. ze dne 3. listopadu 1925, Rv I 1007/25.)

Žalobě odděleně žijící manželky, již se domáhala na manželi placení výživného, bylo oběma nižšími soudy vyhověno, odvolacím soudem z těchto důvodů: Ze zjištění prvního soudu vyplývá, že mezi spornými stranami docházelo stále z viny obou k výstupům, při nichž si nadávali a jeden s druhým zle nakládal, a že výstupy dospěly tak daleko, že si vzájemně vyhrožovali i zabitím, takže žalobkyně několikrát od žalovaného odešla, že sice žalobkyně po dvakrát k popudu žalovaného se do společné domácnosti k němu vrátila, což potrvalo od července 1920 do prosince 1921 a od dubna 1923 do května 1924, že v obou případech opětného odchodu žalobkyně od žalovaného zavedl k odchodu tomu podnět žalovaný tím, že žalobkyni od sebe vyháněl a tím, že jí na těle ubližoval, pokud se týče jí vyhrožoval a budil v ní důvodnou obavu dalšího zlého nakládání. Když tedy zjištěno, že žalobkyně z viny žalovaného byla nucena ho opustiti, a když nelze, jak správně uvedl první soud, za zjištěných shora uvedených okolností důvodně na ní požadovati, by se k němu do společné domácnosti vrátila, jest jeho povinností, by jí platil výživné po rozumu §u 91 obč. zák., ano bylo zjištěno, že žalobkyně nemá dnes jiného jmění, než úspory ve výši asi 10.000 Kč a žíví se prací rukou, majíc i dítě ve své péči. Soud první stolice právem dospěl ku přesvědčení o této povinnosti žalovaného přes ujednání stran v notářském spise ze dne 30. září 1912, jímž žalobkyně se zřetelem na zamýšlený rozvod manželství se žalovaným od stolu a lože postoupila žalovanému 1/2 své usedlosti č. p. 36 proti převzetí knihovních dluhů a doplacení jí hotově 11.500 Kč za současného vzdání se nároku na placení výživného pro případ, že by se žalovaným nežila. Jest přisvědčiti názoru prvního soudu, že vzdání se výživného žalobkyni v notářském spise nelze uznati za účinné ani po dobu přítomnou. Dohoda mezi stranami v notářském spise učiněna byla, jak uvedeno, se zřetelem na zamýšlený rozvod manželství od stolu a lože, ke kterému nedošlo, a správně uvedl první soud, že i když by trvalý faktický rozchod manželů bylo by tu podle vůle stran co do účinků klásti na roveň rozvodu, byly účinky ony odstraněny později tím, že žalobkyně k žalová-

němu na jeho výzvu se vrátila, s ním delší dobu žila a byla ochotna žíti dále, kdyby jí svým chováním nebyl dal dostatečný důvod k opětnému odchodu, takže na případ pohlížeti dlužno tak, jakoby manželské společenství mezi stranami trvalo. Faktickým obnovením manželského společenství a dalším naturálním vyživováním žalobkyně se strany žalovaného strany mlčky, konkludentním činem odvolaly původní ujednání o vzdání se výživného se strany žalobkyně (§ 863 obč. zák.). Odvolání takové nemuselo se státi výslovně, jak žalovaný mylně za to má. Ale za správný poznačiti jest názor prvního soudu, že i kdyby nebylo lze uznati dohodu z roku 1912 uvedeným způsobem za odvolanou z vůle stran, neměnilo by to ničeho na povinnosti žalovaného k vyživování žalobkyně se zřetelem na ustanovení §u 1389 obč. zák. Strany urovnávaly notářským spisem své majetkové poměry, poněvadž případný rozvod soudní povolití by bylo lze jen za předpokladu, že strany ohledně majetkových poměrů jsou již mezi sebou dohodnuty. Že pak nastalo na straně žalobkyně podstatné zhoršení jejich poměrů znehodnocením vnitřní hodnoty peněz a v důsledku toho několikanásobným zdražením všech životních potřeb, které po ujednání smírného vyrovnání se ohledně jich majetkových poměrů válkou a poměry poválečnými vyvolány byly, tedy okolnosti, s nimiž strany v době smíru počítati nemohly, dovodil první soud náležitě. Že pak notářský spis má povahu smírného porovnání se stran ohledně jich majetkových poměrů, o tom nemůže býti nejmenší pochybnosti vzhledem k jeho obsahu a účelu jeho sepsání. Ze zjištění prvního soudu plyne dále, že nynější majetkové poměry žalovaného nejeví se nikterak utěšenými, že však cena jeho usedlosti činí přece jen asi 150.000 Kč, že není knihovně zadlužen a že žalovaný má jen asi do 1/10 neknihu dluhů. Uznal-li tedy soud procesní použít ustanovení §u 273 c. ř. s., že žalovaný jest s to, by přispíval žalobkyni, — jež jinak není mu v domácnosti nápomocnou ve smyslu §u 92 obč. zák., — na výživu měsíčně 150 Kč, dlužno názoru tomu, jako správnému, přisvědčiti.

N e j v y š š í s o u d žalobu zamítl.

#### D ů v o d y:

Dovolatel napadá odvolací rozsudek pro nesprávné posouzení právní, rozpor se spisy a vadnost řízení. V první řadě nutno se obíratí výkladem ustanovení notářského spisu ze dne 30. září 1912 o vzdání se výživného žalobkyni. Notářským spisem převzal žalovaný v době, když žalobkyně pro nesváry již od něho byla odešla a tedy spolu nežili, její polovici společné usedlosti za hotovou úplatu 11.500 Kč a převzav na dlužích manželčiných 6.518 Kč, tedy celkem za úplatu 18.018 Kč, a žalobkyně naproti tomu vzdala se výživného po dobu, co by se žalovaným nežila ve společné domácnosti. Odvolací soud ve shodě s prvním soudem míní, že tuto dohodu odvolaly strany souhlasně tím, že se žalobkyně k muži vrátila, a opírají tento úsudek o § 863 obč. zák. Leč s tím nelze souhlasiti. Je ovšem pravda, že se odvolání dohody nemuselo státi výslovně, ale pouhé obnovení manželského spoluzití, které přece již ve smlouvě bylo předvídáno a s nímž bylo tedy počítáno, nelze vyložiti jako projev vůle, čelící k tomu, že úmluva nemá nadále platiti. Takovému úmyslu

pouhé obnovení manželského spoluzítí beze všech pochyb nijak ne-  
svědčí, a je pochybné, zda by byl žalovaný projevils takový souhlas bez  
zrušení postupu polovice usedlosti a vrácení peněz. Vždyť ztrátu výhody,  
které ze smlouvy nabyl, totiž zbavení povinnosti vyživovací, při pouhém  
vrácení se manželky do společné domácnosti nijak neměl nahrazeno  
oním pouhým návratem manželčím. Proto návrat manželky, ve smlouvě  
již předvídaný, a přijetí manželky do společné domácnosti nelze beze  
všech pochyb vykládati jako vzdání se výhod, plynoucích pro žalovaného  
z oné dohody. Netřeba při tom ani uvažovati nižšími soudy nezjištěnou,  
ale žalovaným tvrzenou okolnost, že cena odstupní byla právě vzhledem  
na vypořádání poměrů majetkových a vzdání se výživného větší, nežli  
cena skutečná. Není správným, uvádí-li žalobkyně k opodstatnění opač-  
ného názoru v dovolací odpovědi, že vzdání se výživného bylo pojato  
do smlouvy právě proto, že tehdy žalobkyně se žalovaným ještě žila.  
Vždyť žalobkyně sama při svém výslechu potvrdila opak, a proto nutno  
úmluvě rozuměti tak, jak zní, že žalobkyně nebude míti nároku na vý-  
živu, nebude-li se svým manželem žít. Nerozhoduje dle dohody, z ja-  
kého se to stane důvodu. Odvolací soud míní dále, že vzdání se výživ-  
ného není závažným proto, že se poměry změnily na straně žalobkyně,  
protože znehodnocením peněz znehodnotila se hotovost, kterou za po-  
stoupenou polovici od manžela dostala a ona s tím a se stoupnutím dra-  
hoty počítati nemohla. Odvolací soud při tom schvaluje názor prvního  
soudu, že úmluva o vzdání se výživného platí vůbec, pokud se poměry  
nezmění (rebus sic stantibus). V této povšečnosti však zásadu takovou  
ze zákona vyvoditi nelze. Zásadně nutno smlouvy dodržeti a změna po-  
měrů nemá na ně vlivu. Ovšem při úmluvách o výživné z důvodu rodin-  
ného poměru, jehož pramenem je jednak svazek rodinný, jednak však  
mohoucnost živitele, a jehož míru určují také potřeby vyživovaného, je  
úprava výše výživného ovšem pravidelně smlouvána vzhledem  
k přítomným potřebám na straně jedné a mohoucností na straně druhé,  
a pro výši výživného lze proto míti pravidelně za to, že strany chtějí  
upravití tuto výši vzhledem k poměrům, a změna o domluvené výši je  
tedy odůvodněna již v předpokládané vůli stran výkladem smlouvy a  
úmyslu smluvníků, pokud opak není zřejmý. Jinak tomu však je tam, kde  
oprávněný vzdává se výživného, kde tedy nejde o výměru  
výše výživného dle poměrů, a kde pravidelně poměry stran vůli smluv-  
níků určovati nemusí a také neurčují. Tu lze míti za to, že na vzdání se  
pravidelně nemívají vlivu ani předpokládané potřeby vyživovaného, ani  
mohoucnost živitelova, že tyto okolnosti nejsou podstatným předpokla-  
dem, z něhož strany při vzdání se vycházejí, a jenž jejich vůli určuje.  
Proto při pouhém vzdání se výživy úmluvou nelze opřítí nárok na její  
změnu soudem o předpoklad, ve vůli stran kotvící, že se poměry ne-  
změní. Jen tam, kde by tomu tak bylo, kde by strany za předpokladu, že  
se poměry nezmění, úmluvu o vzdání se sjednaly, byla by možna její  
změna výkladem, opřeným o ony předpoklady dle úmyslu a poctivosti  
právního styku a mylnost předpokladů, již dokázati má, kdo ji tvrdí a  
o ni nárok opírá (§§ 914, 1389 obč. zák.). Změna smlouvy o vzdání se  
výživy byla by soudním výrokem možna jen tehdy, kdyby byly tvrzeny  
a prokázány okolnosti, opodstatňující závěr, že strany souhlasně určité

okolnosti, jejich vůli určující a na jejich rozhodnutí působící předpokládaly a bez tohoto předpokladu by ku vzdání se nebylo došlo, a kde by tedy nebylo ani poctivé, aby se na ony souhlasné předpoklady nevzal slušný ohled (§ 914 a 1389 obč. zák.). Bez ohledu na tuto úvahu zná zákon možnost změny smlouvy pro změněné poměry jen v případech výjimečných. Na příklad při smlouvě předběžné (§ 936 obč. zák.), pak při §u 1052 obč. zák., a pro hospodářskou nemožnost plnění dle §u 1447 obč. zák. Ale zásadně změna smluvních nároků v důsledku změny poměrů nenastává. Zásadu, uvedenou ohledně výše manželčina výživného vyslovil již Nejvyšší soud vídeňský v judikátu čís. 244 (Nov. sb. 1678), ale v témže judikátu vyslovil i zásadu, že je závazno vzdání se výživy. Zásadu, vyslovenou oním judikátem čís. 244 ohledně výše výživného, přijal a rozšířil rozlukový zákon v §u 19 na dohody, sjednané o majetkových poměrech při rozvodu, bylo-li manželství později rozloučeno. Dle motivů (tisk. čís. 298 zasedání národního shromáždění roku 1919) přijato bylo ono ustanovení proto, že strany nemohly myslet na změny zejména rozlukovým zákonem vyvolané. Tedy zákonodárce vychází sám z toho, že důležitým důvodem pro změnu dohody jsou jen takové poměry, jež strany předpokládali nemohly a naopak, že předpokládaly právě poměry nezměněné. Úmysl zákonodárce tedy je v podstatě ve shodě s tím, co bylo vyloženo. Že by žalobkyně byla předpokládala, že se poměry nezmění, a jen za tohoto předpokladu se byla vzdala výživy, sama ani netvrdí, a nelze na to z toho, co vyšlo ve sporu na jevo, ani souditi. Mínil-li tedy první soud, že rozhoduje, že žalobkyni odstupní cena za polovici usedlosti, kterou v roce 1912 od svého manžela obdržela, již nezajišťuje takové míry výživy a takové její části, jako v roce 1912, není to významno, když žalobkyně netvrdila, že to předpokládala, a z toho, co ve sporu vyšlo na jevo ani souditi nelze, že by za opačného předpokladu se výživného nebyla vzdala. Bez ohledu na to, lze-li upotřebiti zásady §u 19 rozlukového zákona všeobecně i pro dohody, které nebyly učiněny při rozvodu, a i na případy, kdy rozluka nenastala, a platí-li tedy ustanovení §u 19 rozlukového zákona i na případ sporný, není zde ani podstatné změny poměrů ani důležitého důvodu, který by změnu zjednané dohody slušně odůvodňoval. První soud zjistil a odvolací soud zjištění to přejímá, že nenastala podstatná změna poměrů žalovaného, ani žalované, — nehledí-li se k poklesu vnitřní hodnoty její hotovosti. Žalovaný zůstal vlastníkem usedlosti asi 52 korců pozemků, ba dokonce nastala změna v jeho neprospěch tím, že pozbyl ve válce značné části své pracovní způsobilosti, že hospodářství jeho je nyní zanedbanější, že nemá nyní hospodyně, kterou mu dříve byla jeho matka. Žalobkyně pak nestala se neschopnou k výdělku a má ještě asi 10.000 až 11.000 Kč, tedy totéž, co tehdy dostala na hotovosti za postoupenou polovici usedlosti. Podstatnou změnu poměrů na straně žalobkyně spatřují ovšem nižší soudy, jak již uvedeno, přece v tom, že kupní cena vyplacená jí za polovici usedlosti jest znehodnocena. Dříve prý z ní mohla žalobkyně krýti větší část své výživy, nyní však může ji krýti z části daleko menší. Ale, nebylo-li tvrzeno, že bylo předpokladem při dohodě roku 1912, že žalobkyně bude moci z kupní ceny z větší části výživu krýti, nelze již z toho důvodu toto znehodnocení považovati za do-

statečný důvod ku změně dohody. Ale není dostatečným důvodem ani proto, že tuto ztrátu žalobkyně vyvažuje na druhé straně zhoršené postavení žalovaného. Žalobkyně zůstala totiž způsobilou k výdělku a žije u svých rodičů jako dříve, jenom její hotovost byla znehodnocena. Žalovaný však pozbyl značné části výdělkové způsobilosti, jeho hospodářství je nyní ve stavu daleko neutěšenějším, nemá hospodyně, stav dobytka jeho je nedostatečný, pole zanedbaná, stavby sešlé a potřebné oprav nebo novostavby. Následkem nehnojení jsou pozemky méně výnosné, takže z hospodářství se dle posudku znaleckého výnosu asi 4.000 Kč bude lze nadíti teprve po letech, až se stav jeho zlepší investicemi. Tento zhoršený stav žalovaného vyvažuje tedy zhoršený stav žalobkyně, a proto nemůže býti ona změna poměrů na straně žalobkyně důležitým důvodem ku změně dohody o výživné.

### Čís. 5418.

**Nejde o rozepři zahájenou, domáháno-li se za změněných poměrů zvýšení výživného, třebas o něm mezi týmiž stranami (manželi) byl zahájen spor, v němž jest nyní klid řízení.**

(Rozh. ze dne 3. listopadu 1925, Rv I 1066/25.)

Žalobě manželky, odloučeně žijící, proti manželi o zvýšení výživného bylo vyhověno soudy všech tří stolic.

Nejvyšší soud uvedl v otázce, o niž tu jde, v

#### důvodech:

Dovolatel vytýká odvolacímu rozsudku zmatečnost a nesprávné právní posouzení, leč to i ono neprávem. Rozsudky nižších soudů nejsou zmatečny proto, že roku 1917 žalovala žalobkyně žalovaného o výživné 60 Kč měsíčních, spor tento zůstal v klidu, tedy ještě je na soudě a nižší soudy přes to neuznaly, že projednávání nynějšího sporu brání rozepře zahájená. V první řadě nutno připomenouti, že by nešlo vůbec o žádný ze zmatků, v §u 477 c. ř. s. výčetmo uvedených, a tudíž ani o důvod dovolací dle §u 503 čís. 1 c. ř. s., třebaže by soud z moci úřadu měl k rozepři zahájené přihlídnouti (§§ 240 c. ř. s.). Ale ani věcně není dovolatelova výtka oprávněna, neboť nejde o stejný spor, byť i strany byly tytéž a jednalo se také o výživné z důvodu manželského poměru. Není tu ani totožnosti předmětu sporu, ani totožnosti právního důvodu. Předmětem dřívějšího sporu bylo výživné 60 korun rakouských měsíčně a důvodem netoliko svazek manželský o sobě, nýbrž i tehdejší mohoucnost žalovaného a tehdejší potřeby žalobkyně. Nárok na výživné z poměru rodinného svazku kotví ovšem v tomto svazku, ale také se určuje mohoucností živitele a potřebou vyživovaného, vymezenou slušností (§ 91 obč. zák.), takže pramenem nároku není o sobě svazek manželský, nýbrž mohoucnost manželova a stejně i případně změně podléhající potřeby slušné výživy manželčiny. Tak lze říci, že se nárok na výživné vždy znova rodí z nových poměrů a těmto se přizpůsobuje. Proto žaloba o